

NASTAVNI PLAN ZA OBRAZOVANJE Omladinskih lidera/ki¹

Nacionalna Asocijacija Praktičara/ki Omladinskog Rada – NAPOR

mart 2015.

¹ Текст који је пред Вама преузет је из публикације „Наставни план за образовање омладинских лидера/ки и омладинских радника/ца“ која је креирана као резултат процеса ревизије НАПОР механизма у периоду од децембра 2014. до марта 2015.

ŠTA JE OMLADINSKI RAD I NJEGOVA SVRHA?

Prema usvojenim „Smernicama za osiguranje kvaliteta programa omladinskog rada“ (Zlatibor, 14. mart 2009.) Nacionalne asocijacije praktičara/ki omladinskog rada – NAPOR, osnovna svrha omladinskog rada je pružanje podrške mladima u procesu osamostaljivanja, tako što im omladinski radnik/ca pomaže u ličnom i socijalnom razvoju kako bi postali aktivni članovi/ce društva i učesnici/e u procesu donošenja odluka. Ideja omladinskog rada je stvaranje sigurnog okruženja i mogućnosti za aktivno učešće mladih na dobrovoljnoj osnovi u procesu sticanja kompetencija, vrednosti i uverenja.

Omladinski rad:

- a) je komplementaran formalnom obrazovanju;
- b) sprovodi se od strane omladinskih radnika/ca;
- c) sprovodi aktivnosti koje koriste metode neformalnog obrazovanja i informisanja.

NEKOLIKO REČI O OBRAZOVNIM PROGRAMIMA...

Dostupno obrazovanje za omladinske radnike/ce je jedan od osnovnih preduslova za razvoj profesionalnosti i osiguranju kvaliteta u omladinskom radu. Cilj nastavnih planova je da omoguće svim zainteresovanim osobama da steknu znanja, veštine i stavove potrebne za kvalitetno bavljenje omladinskim radom. Nastavni planovi za dva nivoa zanimanja u oblasti omladinskog rada (*asistent u programima omladinskog rada i koordinator programa omladinskog rada*) po prvi put su usvojeni od strane Skupštine NAPOR 2011. godine, a potom je nastavni plan pilotiran u praksi kroz tri generacije. Nakon pilotiranja i sprovedenih evaluacija, uočena je potreba za revizijom nastavnih planova koja je sprovedena kroz konsultativni proces 2014/15 godine. Tokom ovog procesa revidirani su i standardi zanimanja, pri čemu je došlo do promena naziva zanimanja iz asistenta programa omladinskog rada u omladinskog lidera(aktivistu) i koordinatora programa omladinskog rada u omladinskog radnika/cu. Ova dva zanimanja ne treba posmatrati kao I i II nivo složenosti zanimanja, nego kao dva zanimanja koja su usmerena na dve različite oblasti u omladinskom radu.

Standardi zanimanja predstavljaju polazna osnovu za razvoj nastavnih planova. Nastavni planovi su doživeli izmene u odnosu na realističnije postavljanje ishoda učenja kao i metoda izvođenja obuka. Ovo se prvenstveno odnosi na korišćenje mogućnosti onlajn učenja prateći razvoj internet tehnologije kako bi smanjili časove direktnog rada koji je usmeren na savladavanje teorija, a povećali broj časova direktnog rada predviđen za interaktivno i iskustveno učenje. Prednost ovakvog rada je i celokupno smanjenje troškova sprovođenja obuka čime se povećava mogućnost za njeno učestalije sprovođenje.

Nastavni planovi zasnivaju se na metodologiji neformalnog obrazovanja i pružaju balans između teorijskog i praktičnog rada. Teorijska znanja obuhvaćena ovim planovima ekstrahovana su iz prakse u omladinskom radu, a pored toga što predstavljaju osnovu za praktičnu nagradnju, nužna su i da se omladinski rad konačno prepozna kao primenjena akademska disciplina. Praktični rad, naravno, čini suštinu omladinskog rada i stoga mu je posvećena dužna pažnja i u ovim nastavnim programima. Poseban fokus je stavljen i na mentorstvo i superviziju, kroz koje budući omladinski radnici/e uče prvenstveno kako da uče, kako da se samoprocenjuju i razvijaju svoj individualni plan daljeg profesionalnog razvoja.

Ovaj dokument sadrži bitne odrednice nastavnih planova za omladinske radnike i radnice. U njemu su predstavljeni svi elementi, ciljevi, ishodi i načini rada koje sadrže i obuhvataju obrazovni programi. Takođe, pored metoda, očekivanih kompetencija polaznika/ca, predviđenih obaveza, nalaze se i konkretizovani sadržaji svakog modula, gde se detaljno mogu pogledati teme i područja koja će se obrađivati tokom trajanja kursa.

Obe obuke osposobljavaju polaznike/ce za aktivan rad i angažovanje u omladinskom radu. Svaki polaznik/ca usvaja i razvija potrebne stručne kompetencije i kvalifikacije za obavljanje predviđenih poslova, a njihov detaljan opis nalazi se u dokumentu „Kvalifikacije i klasifikacija za tri nivoa zanimanja omladinskih radnik/ca u zajednici.“²

FORMALNO ILI NEFORMALNO OBRAZOVANJE?

Nastavni planovi koji su pred vama sprovodiće se putem neformalnog obrazovanja, kao adekvatan odgovor na trenutnu situaciju na terenu. Ovaj pristup stvara uslove za inkluzivno okruženje u kojem će svim zainteresovanim biti omogućeno da prođu obuku za omladinske radnike/ce. Međutim, to ne znači da ne bi trebalo raditi na uvođenju formalnog obrazovanja za omladinski rad. Gledajući dugoročno u odnosu na nove generacije omladinskih radnika/ca, uvođenje formalnog obrazovanja doprinosi smanjenju troškova u stručnom osposobljavanju kadra. Svako obrazovanje košta, čime dolazimo do dupliranja troška ukoliko neko ko želi da se profesionalno bavi omladinskim radom, prvo mora da studira biologiju, pedagogiju, sociologiju, a potom da stiče dodatne kompetencije putem neformalnog i implicitnog učenja. Uvođenjem formalnog obrazovanja smanjio bi se celokupni trošak stručnog obrazovanja, što nipošto ne isključuje celoživotno učenje i kontinuirano usavršavanje.

² Dokument se može pronaći na elektronskoj adresi www.napor.net u odeljku „Dokumenti“

Program usavršavanja iz oblasti omladinskog rada sadrži dve obuke i osposobljava polaznike/ce za rad u različitim oblastima omladinskog rada. Svaka obuka sadrži module koji su značajni za sticanje znanja i veština iz oblasti omladinskog rada, kao i praksu koja predstavlja značajan aspekt obrazovanja i usavršavanja.

Moduli za omladinskog lidera/aktivistu	Moduli za omladinskog radnika/cu
1. Osnove omladinskog rada	1. Omladinski rad u zajednici i adolescentski razvoj
2. Osnove komunikacije i prihvatanja različitosti	2. Individualni i grupni rad
3. Osnove projektnog ciklusa	3. Liderstvo u omladinskom radu i transformacija konflikata
4. Liderstvo i aktivizam u omladinskom radu	4. Upravljanje projektima i volonterski menadžment
5. Informisanje mladih	5. Praksa u omladinskom radu
6. Praksa u omladinskom radu	6. Mentorsto i supervizija
7. Mentorsto i supervizija	

Predviđeni moduli koncipirani su tako da pružaju mogućnosti polaznicima/ama da usvoje neophodna znanja, veštine i sposobnosti za delovanje i rad u oblastima omladinskog rada. Obuhvataju široke i značajne oblasti koje predstavljaju osnovu rada sa mladima. Nastavni plan sadrži module, specifične zadatke i načine rada koji će polaznicima/ama omogućiti sticanje kompetencija za rad pod supervizijom i samostalni rad.

Struktura svakog modula predviđa onlajn učenje koje je predviđeno za savladavanje teoretskog znanja i direktan rad sa grupom koji je namenjen interaktivnom učenju, učenju iz iskustva i korišćenju grupe kao resursa za učenje. Moduli predviđaju samostalni rad, rad u grupi i timu, rad pod supervizijom i mentorstvom, kritički osvrt i promišljanje, istraživanje literature, aktivno učestvovanje u nastavnim i praktičnim aktivnostima, sprovođenje akcija, radionica, realizaciju prakse, pisanje eseja.

Svaka obuka traje od 6- 8 meseci (ukupno 300 sati aktivnog rada), dok se praksa odvija simultano tokom trajanja ostalih modula. Realizacija prakse za omladinskog lidera/aktivistu započinje nakon završenog trećeg modula, a na obuci za omladinskog radnika/cu nakon završenog drugog modula.

Predviđeni programi i sadržaji rada realizovaće se putem aktivnih metoda učenja i nastave koje omogućavaju optimalno angažovanje i iskustveno učenje polaznika/ca i omogućavaju aktivno učešće. Metode koje se primenjuju zastupljene su u neformalnom obrazovanju: predavanja, diskusije, debate, individualni rad, rad u parovima i malim grupama,

radioničarski oblik rada, simulacije, igre uloga, rešavanje problema, istraživanje literature, pisanje eseja, mentorski i samostalni rad, interaktivna nastava, konsultacije.

PRAKTIČNI RAD

Praksa, odnosno praktični rad je najvažniji aspekt ovakve vrste obuke u kojoj se stiču praktična znanja i veštine za rad sa mladima. Iz tog razloga je važno da postoji veza između same obuke i organizacija civilnog društva iz koje polaznici/e dolaze ili organizacija ka kojima gravitiraju, da bi se obezbedili uslovi za kvalitetno obavljanje praktičnog rada. U okviru svake obuke obavlja se po jedna profesionalna praksa u trajanju od 100 časova. Kontakt sati i sati predviđeni za planiranje su definisani u okviru svakog pojedinačnog nastavnog plana.

Tokom praktičnog rada, polaznicima/ama će biti obezbeđeno mentorstvo od strane osoba koje imaju ekspertizu iz oblasti omladinskog rada u zajednici i mentorstvu.

Cilj je sticanje novih znanja iz oblasti neformalnog obrazovanja u omladinskom radu, kao i praktikovanje konkretnih veština koje su potrebne u direktnom radu sa mladima.

U okviru prakse, obavezna je jedna poseta mentora/ke.

MENTORI

Tokom kurseva, polaznicima su na raspolaganju mentori/ke koji im pomažu u njihovom profesionalnom i ličnom razvoju i ujedno predstavljaju podršku u procesu učenja, a u skladu sa ciljevima kurseva.

Mentori/ke su osobe koje imaju ekspertize iz oblasti omladinskog rada u zajednici i mentorstvu.

Svaki polaznik/ca ima 3 susreta sa svojim mentorom/kom u toku jednog kursa, a ukupno 7 časova direktnog mentorstva. Mentorstvo se vrši putem direktnog susreta, posetama praktičnom radu i putem internet tehnologije.

SVRHA I CILJ OBUKA

OBUKA ZA OMLADINSKE LIDERE/KE (AKTIVISTE/KINJE)

Ova obuka ima cilj da obuči osobe koje pružaju podršku mladima kroz različite aktivnosti i projekte u zajednici, kreirane na osnovu društvenih, ponašajnih, zdravstvenih, razvojnih i sigurnosnih potreba mladih. Osnovna svrha jeste podsticanje mladih na aktivizam, kvalitetno provođenje slobodnog vremena i informisanje mladih.

Posao se može obavljati kroz zaposlenje u udruženjima mladih, za mlade, omladinskim klubovima, centrima, domovima omladine, socijalnim službama imajući u vidu politike i uputstva poslodavca, a uz podršku i superviziju predpostavljenog koji može, ali ne mora biti omladinski radnik/ca.

OBUKA ZA OMLADINSKE RADNIKE/CE

Obuka za omladinske radnike/ce priprema polaznike/ce za složenije zadatke i osposobljava ih da razvijaju i koordiniraju projekte za mlade kroz različite aktivnosti i projekte u zajednici, kreirane na osnovu društvenih, ponašajnih, zdravstvenih, razvojnih i sigurnosnih potreba mladih. Takođe, oni nadgledaju omladinske lidere/ke (aktiviste/kinje) i samostalni su u obavljanju sopstvenog posla. Uloga ovog zanimanja je da podstiče lični i socijalni razvoj mladih kroz razvijanje socijalnih veština, vrednosti i uverenja.

Posao se može obavljati kroz zaposlenje u udruženjima mladih, za mlade, omladinskim klubovima, centrima, domovima omladine, socijalnim službama, kancelarijama za mlade, vladinim institucijama i socijalnim službama imajući u vidu politike i uputstva poslodavca.

Zaposlena osoba je u velikoj meri samostalna u donošenju odluka pod direktnim nadgledanjem menadžera/ke programa i/ili direktora/ke. U okviru ove kvalifikacije obuhvataju se osobe koje nadgledaju mlade koji su deo programa (npr. izvršenja vaspitnog naloga i vaspitne mere posebne obaveze prema Zakonu o maloletnim počiniocima krivičnih dela).

Za ovo zanimanje neophodno je razumevanje specifične kulture i istorije ciljne grupe, kao i saradnja sa svim relevantnim službama i institucijama lokalne zajednice.

KURIKULUM ZA OMLADINSKE LIDERE/KE (AKTIVISTE/KINJE)

I MODUL - OSNOVE OMLADINSKOG RADA

CILJEVI	ISHODI UČENJA
<ul style="list-style-type: none">- Upoznavanje polaznika/ca sa konceptom omladinskog rada (istorijat, principi, vrednosti, tipovi omladinskog rada)- Upoznavanje polaznika/ca sa karakteristikama i značajem neformalnog i implicitnog učenja- Ukazivanje na značaj poznavanja i poštovanja etičkog kodeksa u omladinskom radu- Upoznavanje sa osnovnim procedurama zaštite i sigurnosti dece i mladih- Upoznavanje sa ciljnom grupom, potrebama mladih i zajednice- Upoznavanje sa osnovama omladinske politike i njenim akterima	<p>Od polaznika/ca se očekuje da na kraju kursa budu sposobni da:</p> <ul style="list-style-type: none">- razumeju poveznicu između omladinskog rada, formalnog obrazovanja, neformalnog i implicitnog učenja;- poznaju aktivnosti omladinskog rada za kvalitetno provođenje slobodnog vremena mladih i prevenciju rizičnog ponašanja;- razumeju osnovne principe, vrednosti i značaj omladinskog rada u zajednici i njihov uticaj na razvoj mladih;- poštuju etički kodeks omladinskih radnika/ca u radu, promovišu ga i održavaju profesionalne odnose sa mladima;- obezbede sigurnost i zaštitu dece i mladih u svom radu, bezbedno okruženje za rast i razvoj i promociju zdravih stilova života- procene potrebe mladih i okruženja u kojem deluju- poznaju aktere omladinske politike i sprovode aktivnosti u saradnji sa njima

SADRŽAJ

Onlajn učenje

Onlajn modul je prvenstveno namenjen za sticanje znanja, odnosno namenjen je savladavanju teorijskog dela modula koji obuhvata sledeće oblasti:

- ko su mladi u R. Srbiji, definicije (različite grupe mladih)
- definicija omladinskog rada u zajednici, istorijat, vrednosti, principi i tipovi
- etički kodeks u omladinskom radu
- formalno obrazovanje, neformalno i implicitno učenje
- teorijski deo zaštite i sigurnosti dece i mladih u omladinskom radu
- akteri omladinske politike u Srbiji

Završavanje onlajn modula od strane polaznika/ce je preduslov za učešće u daljem procesu obuke kroz direktan rad. Metodologija za on line učenje mora biti interaktivna (grupne diskusije, individualni radovi, video klipovi, dokumenti, testovi i sl.). Onlajn modul mora da sadrži komponentu provere usvojenog znanja polaznika/ce.

Direktan rad sa grupom

Praktična primenljivost obrađenih teorija kroz onlajn modul, kao i sticanje veština, sposobnosti i preispitivanje vrednosti se obrađuje putem modularne nastave, a obuhvata sledeće oblasti:

Upoznavanje sa ciljnom grupom mladih; svrha omladinskog rada u zajednici; vrednosti, principi i tipovi omladinskog rada u zajednici; primena metoda neformalnog obrazovanja, korišćenje okruženja slobodnog vremena mladih za njihov rast i razvoj, uloga omladinskih radnika/ca u zajednici; iskustveno učenje; zaštita i sigurnost dece i mladih; bezbedno okruženje za rast i razvoj, promovisanje zdravih stilova života kroz omladinski rad; elementi i osnove etičkog kodeksa u omladinskom radu, akteri omladinske politike u Srbiji.

Broj časova direktnog rada sa grupom: minimalno 20 časova (3 radna dana)

Predložena literatura:

- NAPOR smernice za osiguranje kvaliteta programa omladinskog rada
- NAPOR etički kodeks omladinskih radnika i radnica
- Kalaba. V. (2008): "Kako razumeti omladinski rad u zajednici", Beograd, Forum Syd Balkans Programme
- Vojnić Tunić, K. (2008) Praktični priručnik za omladinski rad u zajednici, Subotica, Centar za omladinski rad
- "Grupa Hajde da..." (2003); "Neformalno obrazovanje – nevidljiva strana društva"
- Marković, D. (ured.) (2005): "Neformalno obrazovanje u Evropi. Korak ka prepoznavanju neformalnog obrazovanja u SCG", Beograd, Grupa Hajde da...
- Rodić, M, Radić D, Kalaba. V., (2013); "Zaštita i sigurnost dece i mladih u omladinskom radu", Novi Sad, Centar za omladinski rad
- NAPOR, KOMS, NAKZM (2015): „Rečnik omladinske politike“

- Janjić, B, i Beker, K; (2011): „Lokalni servisi podrške-uključivanje dece i odraslih sa invaliditetom u redovne aktivnosti lokalne zajednice“

Zadatak nakon modula:

Posete udruženjima mladih i za mlade koje sprovode omladinski rad sa osnovnim ciljem razumevanja primene omladinskog rada u praksi. Preporuka je da udruženja budu akreditovana za primenu i unapređenje standarda omladinskog rada. Od polaznika/ce se očekuje da se kroz minimum 3 radna dana (24 časa):

- upozna sa radom/programima/aktivnostima omladinskog rada koje udruženje/a sprovode
- učestvuje u aktivnostima omladinskog rada (ulične akcije, radionice, tribine i sl.)

Na osnovu praktičnog iskustva napisati esej: “Uloga omladinskog rada (sa fokusom na slobodno vreme) za razvoj mladih“

Esej treba da sadrži refleksiju na lično iskustvo i povezivanje sa relevantnim teorijama. Ukupan broj reči: 1500-2000.

II MODUL – Osnove komunikacije i prihvatanja različitosti

CILJEVI	ISHODI UČENJA
<ul style="list-style-type: none"> - Upoznati polaznike/ce sa osnovama i značajem verbalne i neverbalne komunikacije - Upoznati polaznike/ce sa principima asertivne komunikacije - Upoznati polaznike/ce sa pojmom konflikta, fazama razvoja i individualnim stilovima pristupa konfliktima; - Upoznavanje polaznika/ca sa pojmovima stereotipa, predrasuda i diskriminacije, uključujući lični i društveni nivo - Osvestiti praktičnu primenu 	<p>Od polaznika/ca se očekuje da na kraju kursa:</p> <ul style="list-style-type: none"> - budu svesni soptvene neverbalne i neverbalne komunikacije, kao i da razumeju komunikaciju sagovornika, - budu sposobni da se izražavaju asertivno, - primenjuju tehniku aktivnog slušanja, - da prepoznaju konflikt kao sastavni deo svakodnevnog života i uvide njegov potencijal za razvoj, - poznaju faze razvoja konfliktata, - da umeju da se nose sa konfliktima na ličnom nivou, - razvijaju sposobnost učenja iz

osnovnih principa i vrednosti u omladinskom radu

- **Upoznavanje sa osnovama interkulturalnog učenja, kao osnovnim procesom učenja iz različitosti.**

različitosti,

- razumeju pojmove stereotipa, predrasuda i diskriminacije, kao i da započinju proces sticanja svesti o sopstvenim stereotipima i predrasudama,
- budu sposobni i spremni da prepoznaju različite oblike diskriminacije u svom okruženju, posebno ka socijalno isključenim grupama i na njih adekvatno reaguju,
- razviju kritički način razmišljanja o diskriminaciji i socijalnoj isključenosti iz uloge omladinskog rada,
- započnu proces razvijanja sposobnosti podsticanja kritičkog razmišljanja mladih i preispitivanja njihovih stavova o pitanjima ljudskih prava.

SADRŽAJ

Onlajn učenje

Onlajn modul je prvenstveno namenjen za sticanje znanja, odnosno namenjen je savladavanje teorijskog dela modula koji obuhvata sledeće oblasti:

- Definicije komunikacije, asertivnosti, aktivnog slušanja,
- Literatura o konfliktima (neutralna priroda konflikta i njegov pozitivni potencijal), uključujući faze razvoja konflikata
- Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima,
- Konvencija o pravima deteta,
- Zakon o zabrani diskriminacije,
- Uloga zaštitnika građana.

Završavanje onlajn modula od strane polaznika/ce je preduslov za učešće u daljem procesu obuke kroz direktan rad. Metodologija za on line učenje mora biti interaktivna (grupne diskusije, individualni radovi, video klipovi, dokumenti, testovi i sl.). Onlajn modul mora da sadrži komponentu provere usvojenog znanja polaznika/ce.

Direktan rad sa grupom

Praktična primenljivost obrađenih teorija kroz onlajn modul, kao i sticanje veština, sposobnosti i preispitivanje vrednosti se obrađuje putem modularne nastave, a obuhvata sledeće oblasti:

Verbalna i neverbalna komunikacija, Aktivno slušanje; Asertivnost; Faze razvoja konflikta (osnove), Upoznavanje sa ljudskim pravima (koncept, međunarodni dokumenti); Upoznavanje sa pojmovima stereotipi, predrasude i diskriminacija, Oblici diskriminacije, Osnove interkulturalnog učenja kao učenja iz različitosti; Socijalno isključene grupe mladih, Postavljanje pitanja u razvojne svrhe.

Broj časova direktnog rada sa grupom: minimum 25 časova (4 radna dana)

Predložena literatura:

- Brander, P. i drugi (2007); KOMPAS: Priručnik za obrazovanje mladih za ljudska prava, Grupa Hajde da..., Beograd
- Fisher S, Ludin J, Williams S, Abdi D.I., Smith R & Williams S. (2000) Working with Conflict, Skills and strategies for action, Zed Books, London
- Čitanka ljudskih prava, Centar za ljudska prava, 2001, Sarajevo
- Vučković Šahović, N. (2000) Prava deteta i međunarodno pravo, Jugoslovenski Centar za prava deteta, Beograd
- Lederach, J. P. (2003): "The little book of conflict transformation", Good Books,
- Thompson, N. (2003) Promoting equality, Challenging discrimination and oppression, Palgrave Macmillan, New York
- All different / all equal, Education pack, (1995), Council of Europe, Strasbourg
- Rosenberg, M. B. (2003) Nenasilna komunikacija, Jezik života, Centar za mir, nenasilje i ljudska prava, Osijek
- Vukosavljevic, N. (2000) NENASILJE? Priručnik za treninge iz nenasilne razrade konflikata za rad sa odraslima, Centar za nenasilnu akciju, Sarajevo
- T-kit Youth Transforming Conflict (2012), Council of Europe Publishing, Strasbourg
- Bilten VelikiMali, tema broja: "Diskriminacija", (jun2010), Beograd
- Bilten VelikiMali, tema broja: "Prava osoba sa invaliditetom", (jun2010), Beograd
- Jarić, V., Radović, N. (2011); „Rečnik rodne ravnopravnosti“, Beograd
- GTZ (2003) sar.; „ Vršnjačka medijacija: Od svađe slađe“ - Priručnik za voditelje radionica iz oblasti obrazovanja za veštine medijacije

Zadatak nakon modula:

Na osnovu praktičnog iskustva napisati esej: «Uticaj aktivnosti omladinskog rada na smanjenje diskriminacije u mojoj zajednici» Esej treba da da sadrži refleksiju na lično iskustvo, poveznicu sa socijalno isključenim grupama iz sopstvene zajednice i relevantnim teorijama. Ukupan broj reči: 1500 - 2000.

III MODUL ONLAJN OSNOVE PROJEKTOG CIKLUSA

Onlajn učenje- Osnove projektnog ciklusa

Onlajn modul je prvenstveno namenjen za sticanje znanja, odnosno namenjen je savladavanje teorijskog dela koji će se obrađivati kroz praksu, a koji obuhvata sledeće oblasti:

CILJEVI:

- Sticanje osnovnih veština potrebnih za pisanje projekata i upravljanje projektima.
- Upoznati polaznike/ce sa osnovama projektnog ciklusa.
- Upoznati polaznike/ce sa resursima koji sačinjavaju projekat.
- Upoznati polaznike/ce sa načinom pisanja izveštaja o obavljenom projektu.

ISHODI UČENJA:

Od polaznika se očekuju da po završetku kursa:

- razumeju projektni ciklus i umeju da ga implementiraju.
- umeju da izvrše analizu potreba mladih/zajednice za potrebe projekta.
- napišu jednostavan projekat na temu s kojom su upoznati, a u skladu sa utvrđenim potrebama.
- prate izvršavanje i procene uspeh projekta.
- napišu izveštaj za projekat koji su vodili.

TEME:

Elementi projektnog ciklusa; Načini utvrđivanja potreba; Pisanje predloga projekta (elementi projektne prijave); Osnove vođenja projekta (upravljanje resursima); Osnove praćenja i evaluacije; Pisanje izveštaja

Završavanje onlajn modula od strane polaznika/ce je preduslov za učešće u daljem procesu obuke kroz direktan rad. Metodologija za on line učenje mora biti interaktivna (grupne diskusije, individualni radovi, video klipovi, dokumenti, testovi i sl.). Onlajn modul mora da sadrži komponentu provere usvojenog znanja polaznika/ce.

Predložena literatura:

- T-kit 3, Project management, Savet Evrope
- Adirondack, S. (2002); Sve o upravljanju, uspešno upravljanje dobrovoljnim (nevladinim) organizacijama i lokalnim grupama, London Voluntary Service Council, Građanske inicijative, Beograd

Zadatak nakon modula:

Napisati jednostavan projekat u obrascu koji je dostavljen od strane NAPOR-a. Projekat treba da se odnosi na praktičan rad koji polaznik/ca planira da sprovodi u okviru obuke. Obrazac treba da sadrži;

- kratak opis projekta,
- opis ciljne grupe i njeno stanje u okruženju u kojem deluje,
- 1 jedan cilj,
- najviše 3 podcilja,
- detaljan opis aktivnosti,
- očekivane rezultate,
- tabelu sa aktivnostima i vremenskim okvirom,
- evaluaciju,
- jednostavan budžet koji je potreban da se sprovede akcija (troškovi gore navedenih aktivnosti)

Projekat treba da bude najviše 2-3 strane, kucane Times New Roman 12 ili Arial 11, bez razmaka.

IV MODUL – LIDERSTVO I AKTIVIZAM U OMLADINSKOM RADU

CILJEVI	ISHODI UČENJA
- Upoznavanje polaznika/ca sa konceptom aktivizma i volontiranja u	Od polaznika/ca se očekuje da na kraju kursa: –razumeju značaj i svrhu

funkciji razvoja zajednice

- **Upoznavanje sa različitim tipovima liderstva**
- **Osposobljavanje polaznika/ca da koriste različite pristupe u podsticanju aktivizma/volonterizma i uključivanja socijalno isključenih grupa mladih, podrazumevajući:**
 - a) **samostalno planiranje i organizovanje radionica baziranih na potrebama i interesovanjima mladih, koristeći metode radioničarskog rada**
 - b) **samostalno planiranje i organizovanje aktivnosti slobodnog vremena (*filmske večeri, takmičenja u sportskim igrama, umetničke večeri, debate, i sl*)**
 - c) **planiranje i facilitiranje sastanka**
 - d) **organizovanja i vođenja uličnih akcija zajedno sa mladima**
 - e) **održavanja prezentacija za mlade**

omladinskog aktivizma i volontiranja u funkciji razvoja zajednice

- poznaju različite oblike aktivnosti usmerene na kvalitetno provođenje slobodnog vremena mladih, podsticanje volonterizma i aktivizma, kao i da ih samostalno pripremaju i sprovode (*kulturno-umetničke, sportske, zabavne aktivnosti, debate, radionice, ulične akcije, sastanci*)
- poznaju različite tipove liderstva
- da budu u stanju da prepoznaju potrebe grupe, pojedinaca/ki i zajednice i da motivišu mlade za aktivizam i aktivno učešće
- da poznaju i primenjuju metode neformalnog obrazovanja i radioničarskog rada, uključujući planiranje radionica
- poseduju veštinu facilitacije grupnog rada (vođenje sastanaka sa mladima)
- poseduju organizacijske veštine (*organizovanje različitih aktivnosti usmerenih na slobodno vreme mladih, podsticanje volonterizma i aktivizma*)
- poseduju sposobnost samostalnog pripremanja i održavanja prezentacija za mlade
- umeju da ostvare značajne odnose sa mladima i da koriste „*okruženje slobodnog vremena*“ za obrazovno razvojne procese mladih
- razumeju animaciju, upotrebu igara, vežbi i zabave u obrazovne svrhe

- primenjuju prvi princip omladinskog rada: „Podsticanje aktivnog učešća mladih“ uključujući i ostvarivanje ravnopravnih mogućnosti za socijalno isključene grupe mladih
- budu sposobni da procene eventualne rizike u planiranju aktivnosti i osveste praktičnu primenu politike o zaštiti i sigurnosti dece i mladih

SADRŽAJ

Onlajn učenje

Onlajn modul je prvenstveno namenjen za sticanje znanja, odnosno namenjen je savladavanje teorijskog dela modula koji obuhvata sledeće oblasti:

- Značaj i svrha omladinskog aktivizma i volontiranja (pojmovi, aktivizam, aktivno učešće, volontiranje, razvoj zajednice i poveznica sa omladinskim radom i razvojem mladih)
- Aktivnosti usmerene na kvalitetno provođenje slobodnog vremena mladih, podsticanje volonterizma i aktivizma, (*kulturno-umetničke, sportske, zabavne aktivnosti, debate, radionice, ulične akcije, sastanci, okrugli stolovi, tribine i sl*)
- Liderstvo i različiti tipovi liderstva
- Planiranje i organizovanje javnih događaja (praktični koraci), kao i procena rizika u skladu sa politikom o zaštiti sigurnosti dece i mladih
- Pojmovi: facilitacija, vršnjačka edukacija, radioničarski rad, prezentacija i njihove međusobne razlike
- Definisanje timskog rada i uloge u timu
- Uključivanje i ostvarivanje ravnopravnih mogućnosti za socijalno isključene grupe mladih (prvi princip omladinskog rada: „Podsticanje aktivnog učešća mladih“)

Završavanje onlajn modula od strane polaznika/ce je preduslov za učešće u daljem procesu obuke kroz direktan rad. Metodologija za on line učenje mora biti interaktivna (grupne diskusije, individualni radovi, video klipovi, dokumenti, testovi i sl.). Onlajn modul mora da sadrži komponentu provere usvojenog znanja polaznika/ce.

Direktan rad sa grupom

Praktična primenjivost obrađenih teorija kroz onlajn modul, kao i sticanje veština, sposobnosti i preispitivanje vrednosti se obrađuje putem modularne nastave, a obuhvata sledeće oblasti:

- Prepoznavanje potrebe grupe, pojedinaca/ki i zajednice i motivisanje mladih na aktivizam i aktivno učešće
- Definisanje grupe, grupnog rada, grupne kohezije i grupne dinamike;
- Uloga omladinskog kluba i centra u sprovođenju aktivnosti slobodnog vremena mladih, podsticanja aktivizma i aktivnog učešća u donošenje odluka
- Planiranje i organizovanje aktivnosti slobodnog vremena (*javni događaji, ulične akcije, kulturno-umetničke, sportske aktivnosti slobodnog vremena i sl*) poštujući politike o zaštiti i sigurnosti dece i mladih (procena rizika), kao i uključivanje socijalno isključenih grupa mladih
- Praktična primena timskog rada i uloga u timu
- Planiranje radionica, sprovođenje radionica u upotreba metoda neformalnog obrazovanja (*poštujući politike o zaštiti i sigurnosti dece i mladih (procena rizika), kao i uključivanje socijalno isključenih grupa mladih*)
- Veštine facilitacije, radioničarskog rada i prezentacije
- Razvijanje značajnih odnosa sa mladima korišćenje „*okruženja slobodnog vremena*“ za obrazovno razvojne procese mladih
- Upotreba igara, vežbi i zabave u obrazovne svrhe

Broj časova direktnog rada sa grupom: minimum 25 časova (4 radna dana)

Zadatak posle modula

Napisati plan i program aktivnosti slobodnog vremena i aktivizma mladih unutar omladinskog kluba za period od 7 dana. Plan treba da sadrži; opis aktivnosti, cilj aktivnosti, vreme održavanja, procenu rizika i kako se uključuju mladi iz socijalno isključenih grupa.

Predložena literatura:

- NAPOR, KOMS, NAKZM (2015): „Rečnik omladinske politike“
- Rodić. M, Radić D, Kalaba. V., (2013);“Zaštita i sigurnost dece i mladih u omladinskom radu“, Novi Sad, Centar za omladinski rad
- Vojnić Tunić, K. (2008) Praktični priručnik za omladinski rad u zajednici, Subotica, Centar za omladinski rad

- (ur.) Bu, A., Aleksandrović, M., Koprivica, I. (2007): *Priručnik za NVO aktiviste i aktivistkinje, EHO, Novi Sad.*
- Brander, P. i drugi (2007): *KOMPAS: priručnik za obrazovanje mladih za ljudska prava*, Grupa Hajde da..., Beograd.
- Rice, W. (1984): *Great ideas for small youth groups*, Zondervan Publishing House, Michigan, USA.
- COE: „T-Kit 8 – “Social Inclusion”
- NAPOR: „Standardi za osiguranje kvaliteta programa omladinskog rada“
- Kalaba. V. (2008):“Kako razumeti omladinski rad u zajednici“, Beograd, Forum Syd Balkans Programme
- Kalaba, V., Čirgić T. (2013) *Aktivni mladi za aktivne zajednice*, Forum MNE i Centar za omladinski rad, Podgorica
- Prendiville, P. (1995.) „ *Developing Facilitation Skills*“, Combat Poverty Agency, Bridge Water Centre, Dublin
- Grupa „Hajde da...“ (2007.) „Bez ispadanja – priručnik za korišćenje nekompetitivnih igara u radu sa heterogenim grupama“, Beograd

V MODUL –INFORMISANJE MLADIH

CILJEVI	ISHODI UČENJA
<ul style="list-style-type: none"> - Upoznavanje sa osnovama informisanja mladih - Osposobljavanje polaznika/ca da pruže mladima informacije na osnovu kojih mladi donose informisane odluke 	<p>Od polaznika/ca se očekuje da na kraju kursa budu sposobni da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razumeju Evropsku povelju o informisanju mladih, - razumeju ulogu infomisanja mladih u omladinskom radu i razvoju mladih, - traže, kreiraju i upravljaju kvalitetnim informacijama od značaja za mlade, - umrežavaju se sa različitim akterima i poznaju praktične osnove odnosa sa javnošću, - prilagođavaju informacije za

- specifičan uzrast mladih,
- putem različitih metoda i kanala informisanja dosegnu različite grupe mladih u njihovim primarnim okruženjima,
 - koriste nove medije (portale, forume, blogove, društvene mreže) u svrhu informisanja mladih
 - obučavaju mlade da traže i prepoznaju kvalitetne informacije,
 - razumeju koncept bezbednosti mladih na internetu,
 - pružaju usluge informisanja koje su prilagođene mladima, uključujući direktno informisanje (licem u lice),
 - rade u okviru zakonskih okvira (zakon, intelektualno vlasništvo)

SADRŽAJ

Onlajn učenje

Onlajn modul je prvenstveno namenjen za sticanje znanja, odnosno namenjen je savladavanje teorijskog dela modula koji obuhvata sledeće oblasti:

- Evropska povelja o informisanju mladih,
- Vrste informisanja i medija
- Odnosi sa javnošću, preporuke kako sprovesti javni nastup
- Zakon o informacijama
- Pristup informacijama
- Tehnike ispitivanja informativnih potreba mladih i kreiranje programa na osnovu njih

Završavanje onlajn modula od strane polaznika/ce je preduslov za učešće u daljem procesu obuke kroz direktan rad. Metodologija za on line učenje mora biti interaktivna (grupne diskusije, individualni radovi, video klipovi, dokumenti, testovi i sl.). Onlajn modul mora da sadrži komponentu provere usvojenog znanja polaznika/ce.

Direktan rad sa grupom

Praktična primenljivost obrađenih teorija kroz onlajn modul, kao i sticanje veština, sposobnosti i preispitivanje vrednosti se obrađuje putem modularne nastave, a obuhvata sledeće oblasti:

Razumevanje Evropske povelje o informisanju mladih i važnost informisanja mladih u procesu donošenja informisanih odluka kako bi napravili pozitivne životne izbore i postali samostalni. Zaštita ličnih podataka mladih koji učestvuju u aktivnostima Traženje i kreiranje kvalitetnih informacija, Jasnoća, relevantnost, tačnost, i prilagođenost informacija specifičnoj ciljnoj grupi. Upotreba novih medija za informisanje mladih. Praktične veštine osnova odnosa sa javnošću. Praktične veštine informisanja mladih (lice u lice). Postavljanje pitanja u razvojne svrhe.

Broj časova direktnog rada sa grupom: minimum 15 časova (2.5 radna dana)

Literatura:

- Evropska povelja o informisanju mladih, Bratislava, Evropska agencija za informisanje i savetovanje mladih (ERYICA), <http://eryica.org/page/european-youth-information-charter-0>
- Principi informisanja mladih putem interneta, Rotterdam, Evropska agencija za informisanje i savetovanje mladih (ERYICA), <http://eryica.org/page/principles-online-youth-information>
- Vodič za kvalitet i sigurnost na internetu - priručnik za informisanje mladih putem interneta, Evropska agencija za informisanje i savetovanje mladih (ERYICA), <http://eryica.org/news/guide-safety-and-quality-online-new-look>
- Osnovna polazišta za suzbijanje govora mržnje na internetu, Gavan Titley, Britanski institut za ljudska prava, Laszlo Foldi, Savjet Evrope, 2012, <http://act4hre.coe.int>

Zadatak nakon modula:

Istražiti koje su potrebe mladih u lokalnoj zajednici i koje informaciju su važne mladima. Na osnovu prikupljenih podataka i obrađenih upitnika, odabrati temu koja je od važnosti za mlade i bazirana na njihovim potrebama. Kreirati informacije prilagođene specifičnoj grupi, a koje će se distribuirati putem društvenih mreža. Nakon završenog procesa napisati izveštaj min. četiri A4 strane, koji će obuhvatiti;

- obrađene upitnike o potrebama mladih u lokalnoj zajednici
- plan informisanja mladih na određenu temu
- razvijen materijal
- broj mladih dosegnut akcijom
- print screen sa društvenih mreža

VI MODUL –PRAKSA U OMLADINSKOM RADU U ZAJEDNICI

USLOV: Polaznik/ca započinje modul nakon uspešno završenog 3. modula.

CILJEVI	ISHODI UČENJA
<ul style="list-style-type: none">- Razviti kod polaznika/ca lična i profesionalna znanja, veštine, stavove i vrednosti relevantne za potrebe prakse u informisanju mladih, podsticanju aktivizma/volonterizma i uključivanja socijalno isključenih grupa mladih u omladinski rad- Razviti kod polaznika sposobnost samo-refleksije i rada na svojim kompetencijama- Osposobiti polaznike/ce za praktičnu primenu omladinskog rada u različitim kontekstima- Omogućiti polaznicima/ama da praktično iskuse različite metode koje se koriste u omladinskom radu u zajednici.	<p>Od polaznika/ca se očekuje da na kraju kursa razviju sledeće sposobnosti:</p> <ul style="list-style-type: none">– Uspostavljanje direktnog kontakta i profesionalnog odnosa sa mladima (pojedincima i grupama) u različitim okruženjima– Prepoznaju potrebe mladih i kreiraju dugoročan program i pojedinačne sesije/aktivnosti za podsticanje aktivizma/volonterizma kod mladih. Ovo uključuje i procenu rizika i delovanje u skladu sa politikom zaštite i sigurnosti dece i mladih, kao i evaluaciju uspešnosti ostvarenih rezultata.– Dugoročno rade sa mladima u cilju njihovog ličnog i socijalnog razvoja– Motivisanje mladih za aktivno učešće u društvu i u procesima donošenja odluka– Koriste različite aktivnosti i metode u cilju podsticanju aktivizma/volonterizma i uključivanja socijalno isključenih grupa mladih u omladinskom radu (radionice, ulične/javne akcije, aktivnosti slobodnog vremena, prezentacije, facilitacija sastanaka, itd)– Koriste okruženje „slobodnog

vremena“ za obrazovne procese mladih

- Samoprocena ličnog razvoja u odnosu na praktične veštine i razumevanje prakse u omladinskom radu

SADRŽAJ

Praktični rad, odnosno profesionalna praksa je ključni deo obrazovanja za omladinske lidere/ke (aktiviste/inje) i neophodna je za stručno usavršavanje u oblasti profesionalnog omladinskog rada u zajednici.

Polaznici/ce imaju zadatak da oforme grupu dece i mladih od 13 do 18 godina (8-10 mladih po osobi). Preporuka je da polaznici/ce rade sa vršnjacima ili mladima mlađim od njih samih, kao i da vode radionice u paru.

Kroz praksu je važno uspostaviti saradnju sa relevantnim društvenim akterima kako bi se polaznici/ce osposobili/e za obavljanje sopstvenog zanimanja.

Praktični rad će polaznicima/cama obezbediti priliku da:

- Planiraju, sprovode i evaluiraju odgovarajuće intervencije u omladinskom radu u zajednici
- Razvijaju sopstvene praktične kompetencije
- Ispitaju primenu teorije u praksi
- Sprovode procedure o zaštiti i sigurnosti dece i mladih u praksi
- Praktično primenjuju Etički kodeks omladinskih radnika/ca

Trajanje modula	Obaveze polaznika/ca
<ul style="list-style-type: none">– direktan rad sa mladima: 50 sati– priprema radionica: 25 sati– analiza radionica: 25 sati– preporuka je da se praksa u omladinskom radu sprovede u kontinuitetu u periodu od 2 do 5 meseci	<ul style="list-style-type: none">– Izrada projektnog predloga i izrada 25 planova sesija– 25 analiza i refleksija radionica/sesija (25 sati)– Direktan rad sa mladima (ne uključujući pauze) 8-10 mladih po polazniku/ci (50 sati direktnog rada – oko 25 sesija)

Metode izvođenja nastave

Praktičan rad se sastoji od ukupno 100 časova.

Direktan rad sa mladima obuhvata 50 časova koji treba da se realizuje u vremenskom intervalu od 2-5 meseca. U direktnom radu polaznik/ca koristi metode neformalnog obrazovanja i slobodno vreme mladih za obrazovne procese. Od polaznika/ce se očekuje da koristi različite aktivnosti i metode u cilju informisanja, provođenja kvalitetnog slobodnog vremena i podsticanja aktivizma/volonterizma.

Od polaznika/ce se očekuje da planira celokupan program (projektni predlog) i izvrši pripremu pojedinačnih sesija (25 sesija), kao i analiza i refleksija radionica/sesija (25 sati).

Metode iskustvenog učenja treba da budu zastupljene u velikoj meri. Pri tome se ispitivanje i istraživanje sopstvenih veština, stavova i usvajanja znanja vrši kako kroz direktan rad sa mladima, tako i kroz analizu i kritički osvrt na obavljene zadatke.

Predložena literatura:

- Alan Dearling, Howard Armstrong (1994) *The new games book*, Dorset, RHP
- Heinz Klippert (2001) *Kako učiti uspješno u timu – Zbirka praktičnih primjera*, Zagreb: EDUCA
- Neca Jović, Dragan Kuveljić (2005) *Kako stvarati prijatnu atmosferu za učenje – riznica igara*, Beograd: Kreativni centar

MENTORSTVO

Tokom kurseva, polaznicima/ama su na raspolaganju mentori/ke koji im pomažu u njihovom profesionalnom i ličnom razvoju. Ujedno predstavljaju podršku u procesu učenja, a u skladu sa ciljevima kursa.

Mentori/ke su osobe koje imaju ekspertize iz oblasti omladinskog rada u zajednici i mentorstvu.

Svaki polaznik/ca ima 3 susreta sa svojim mentorom/kom u toku jednog kursa, a ukupno 8 časova direktnog mentorstva. Mentorstvo se vrši putem direktnog susreta, posetama praktičnom radu i onlajn (i-mejl, Skajp, i sl).

Broj susreta	Kada	Trajanje
1. mentorstvo	U toku 1. modula	1 čas
Onlajn	Između 2. i 3. modula	1 čas
2. mentorstvo	U toku 3. ili 4. modula	1 čas
Onlajn	Između 4. i 5. modula	1 čas
3. mentorstvo	Poseta praktičnom radu i održavanje mentorstva	3 časa

Osnovna svrha mentorstva je praćenje i usmeravanje ličnog i profesionalnog razvoja polaznika/ce, kao i pružanje podrške u postavljanju i prevazilaženju razvojnih ciljeva.

Obaveza mentora/ke je:

- Upoznavanje polaznika/ca sa procesom mentorstva i šta podrazumeva mentorstvo
- Kreiranje plana za lični rast i razvoj polaznika/ce
- Testiranje vrednosti i uverenja polaznika/ca i postavljanje razvojnih zadataka polazniku/ci
- Osposobljavanje polaznika/ca za reflektivnu praksu i samoprocenu
- Osposobljavanje polaznika/ce za kreiranje ličnog profesionalnog plana razvoja
- Vođenje evidencije o razvoju polaznika/ce odnosno beleške sa sesija mentorstva
- Pružanje podrške pri planiranju i sprovođenju praktičnog rada (pisanje projektnih predloga i planova sesija)
- Vršenje procene dostavljene dokumentacije od strane polaznika/ca vezane za praktičan rad (projektni predlog, pripreme i analiza sesija)
- Poseta praktičnom radu i vršenje procene praktičnih veština polaznika/ca
- Izveštaj o proceni veština sa praktičnog rada, kao i izveštaj o celokupnom napretku polaznika/ce od početka do kraja procesa
- Učestvovanje u finalnoj proceni polaznika/ca
- Reagovanje u slučaju kršenja etičkog kodeksa i povrede akademske časti

ISHODI UČENJA POLAZNIKA/CA

- Razumevanje procesa mentorstva
- Sposobnost reflektivne prakse kao alata za kontinuirano učenje i razvoj
- Sposobnost kreiranja ličnog i profesionalnog plana razvoja